

Adroddiad i'r:	Cabinet
Dyddiad y cyfarfod:	22 Mai 2018
Aelod/Swyddog Arweiniol:	Y Cyng. Julian Thompson-Hill / Richard Weigh, Pennaeth Cyllid
Awdur yr Adroddiad:	Steve Gadd, Prif Gyfrifydd
Teitl:	Adroddiad Cyllid (Ebrill – gan gynnwys Llyfr Crynodeb Cyllideb 2018/19)

1. **Am beth mae'r adroddiad yn sôn?**

Mae'r adroddiad yn rhoi manylion am gyllideb refeniw ac arbedion y Cyngor fel y cytunwyd arnynt ar gyfer 2018/19. Mae'r adroddiad hefyd yn rhoi diweddariad cryno o'r Cynllun Cyfalaf yn ogystal â'r Cyfrif Refeniw Tai a'r Cynllun Cyfalaf Tai.

2. **Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?**

Pwrpas yr adroddiad yw rhoi diweddariad ar sefyllfa ariannol bresennol y cyngor, a chadarnhau'r cyllidebau gwasanaeth y cytunwyd arnynt ar gyfer 2018/19.

3. **Beth yw'r Argymhellion?**

Argymhellir bod

- i) Aelodau yn nodi'r cyllidebau a bennwyd ar gyfer 2018/19 a'r cynnydd yn erbyn y strategaeth y cytunwyd arni.
- ii) Aelodau yn cymeradwyo'r defnydd o £1.2miliwn o grant cyfalaf unwaith yn unig gan Lywodraeth Cymru ar y cynlluniau priffyrdd blaenoriaeth fel yr amlinellwyd yn yr adroddiad ac yn yr Achos Busnes (**Atodiad 3**).

4. **Manylion yr Adroddiad**

Mae'r Llyfr Crynodeb Cyllideb 2018/19 wedi'i gynnwys yn **Atodiad 1** sy'n rhoi manylion am gyllideb refeniw'r Cyngor gan gynnwys crynodeb o gyllideb adrannol, diweddariad ar Gynllun Cyfalaf yn ogystal â Chyfrif Refeniw Tai a Chynllun Cyfalaf Tai. Cyllideb refeniw net y cyngor yw £194.418miliwn (£189.252 miliwn yn 17/18).

Roedd cyllideb 2018/19 angen nodi a chytuno ar arbedion ac effeithlonrwydd o £4.6miliwn. Mae'r tabl isod yn rhoi crynodeb o sut cafodd y targed arbedion ei gyflawni. Gellir cadarnhau bod y £2filiwn o ganlyniad i newidiadau yn y Ddarpariaeth Isafswm Refeniw a'r £1miliwn o arbedion corfforaethol ehangach eisoes wedi eu cyflawni. Cytunwyd ar effeithlonrwydd gwasanaeth o £1.2miliwn ac arbedion o £0.4miliwn fel rhan o'r gyllideb a dangosir yn **Atodiad 2**. Gan fod yr arbedion effeithlonrwydd yn ffurfio rhan o 'fusnes fel arfer' ar gyfer gwasanaethau yna tybir y bydd y rhain yn cael eu cyflawni. Bydd unrhyw eithriad yn cael ei adrodd i'r Cabinet os bydd angen. Bydd yr arbedion gwasanaeth yn cael eu monitro'n agos dros y misoedd nesaf ac adroddir ar gynnydd i'r Cabinet.

Arbedion/Effeithlonrwydd y cytunwyd ar gyfer 2018/19	£000	%oed
Newidiadau i IsafswmDarpariaeth Refeniw	2,000	43%
Arbedion Corfforaethol a nodwyd yn 2017/18	1,000	22%
Effeithlonrwydd Gwasanaeth (gweler Atodiad 2)	1,200	26%
Arbedion Gwasanaeth (Gweler Atodiad 2)	411	9%
Cyfanswm	4,611	100%

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae rheoli cyllidebau refeniw a chyfalaf y Cyngor yn effeithiol a chyflawni'r strategaeth gyllidebol y cytunwyd arni yn sylfaen i weithgarwch ym mhob maes, gan gynnwys blaenoriaethau corfforaethol.

6. Faint fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Er nad oes amrywiadau i'w hadrodd ar hyn o bryd, rhagwelir y bydd angen monitro nifer o risgiau yn ofalus.

- Cludiant i'r Ysgol** – bydd y gwasanaeth yn derbyn arian ychwanegol yn dilyn blwyddyn lawn o weithredu'r polisi cludiant diwygiedig. Bydd hyn yn ddigonol i ddarparu'r gwasanaeth am nifer cyfartalog o ddyddiau fesul blwyddyn academaidd. Ni fydd effaith cynnydd prisiau mewn blwyddyn yn hysbys nes bydd y contractau ar gyfer y flwyddyn academaidd 2018/19 wedi eu cwblhau ym mis Medi. **Gofal Cymdeithasol** – Fe orwariodd Gofal Cymdeithasol Oedolion a Phlant yn sylweddol eto yn 2017/18 oherwydd cyfuniad o alw parhaus, pwysau chwyddiant a nifer yr achosion cymhleth a chyfnewidiol. Er bod adnoddau sylweddol wedi eu buddsoddi yn y gwasanaethau (£0.750miliwn o bwysau wedi'i gynnwys ar gyfer pob gwasanaeth yn y gyllideb a gytunwyd ar gyfer 2018/19), mae'r ddau faes yn destun pryder ac felly yn cael eu monitro'n ofalus drwy gydol y flwyddyn. Mae yna hefyd nifer o gyllidebau sy'n cael eu harwain gan y galw, ac felly yn gyfnewidiol megis lleoliadau plant y tu allan i'r sir a chynnal a chadw dros y gaeaf. Mae cronfeydd wrth gefn ar gael i helpu i reoli amrywiadau blynyddol, fodd bynnag, maent yn parhau i fod yn feysydd o risg yn 18/19 a thu hwnt a byddant yn cael eu monitro'n agos. **Ysgolion** - Bydd y sefyllfa o ran balansau ysgolion yn cael ei monitro'n agos, gydag adroddiadau i'r Aelodau bob mis. Mae Cyllid Addysg yn gweithio'n agos iawn gydag ysgolion i ddatblygu cynlluniau cadarn ac, yn ogystal, mae prif ac uwch swyddogion Addysg a Chyllid yn cyfarfod yn rheolaidd i adolygu'r cynlluniau hynny a chymryd unrhyw gam gweithredu yn ôl yr angen. Roedd y gyllideb a gytunwyd gan y Cyngor ar gyfer 2018/19 yn ddiweddar yn cynnwys buddsoddiad ychwanegol o £1.8 miliwn yng nghyllidebau dirprwyedig ysgolion. Mae'r rhagamcaniad ar gyfer balansau ysgolion wedi'i gario ymlaen yn 2018/19 yn falans diffyg net o £0.343 miliwn sy'n welliant o £0.713miliwn ar y balans gafodd ei gario ymlaen o 2016/17. Er bod y mwyafrif o'r gwelliant o ganlyniad i grant unwaith yn unig gan Lywodraeth Cymru a dderbyniwyd ar ddiwedd y flwyddyn, mae'r sefyllfa'n dangos cydgrynhoed a groesewir gan ysgolion.

Bydd adroddiadau yn y dyfodol yn cynnwys diweddariadau ar y **Cynllun Cyfalaf**, fodd bynnag roedd y Cyngor wedi derbyn **Grant Cyfalaf Ailwampio Priffyrdd** gan Lywodraeth Cymru yn ddiweddar sef £1,204,380. Mae'r grant hwn unwaith yn unig y gellir ei ddefnyddio yn naill ai 2017-18 neu 2018-19.

Cafodd adroddiad ei gyflwyno i gyfarfod Briffio'r Cabinet ar 5 Mawrth 2018 yn manylu'r cynlluniau posibl y gellid eu cyllido drwy'r grant hwn a gofynnwyd i'r Penaethiaid Gwasanaeth Priffyrdd a'r Amgylchedd a Chynllunio a Gwarchod y Cyhoedd gytuno ar restr o gynlluniau wedi eu blaenoriaethu i'w hadolygu gan y Grŵp Buddsoddi Strategol. Roedd y cynlluniau blaenoriaeth canlynol y gellir eu darparu yn 2018-19 gyda £1.2miliwn o gyllid ar gael wedi eu cytuno.

Blaenoriaeth 1: A525 cyffordd Marsh Road/Vale Road yn y Rhyl – Mae hyn yn cynnwys ailwynebu a newid offer arwyddion traffig presennol.

Blaenoriaeth: A525 o'r gylchfan ger Cadeirlan Llanelwy i fyny at Ysgol Glan Clwyd – mae hyn yn cynnwys gwaith ailwynebu.

Blaenoriaeth 3: Stryd y Castell yn Llangollen – gwelliannau i'r cerbyttffordd a'r troedffordd.

Blaenoriaeth 4: A525 Croesfan Twcan Ddeuol ger Parc Manwerthu Clwyd, y Rhyl – Newid croesfan a reolir gyda signalau.

Mae'r Grŵp Buddsoddi Strategol wedi adolygu'r cynigion hyn ac argymhell cymeradwyo i'r Cabinet. Mae'r **Achos Busnes** wedi'i gynnwys fel **Atodiad 3**, yr **Asesiad o'r Effaith ar Les** fel **Atodiad 4** a'r **Llythyr Dyfarnu Grant fel Atodiad 5**.

7. **Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?**

Cafodd Asesiadau o'r Effaith ar Les ar gyfer yr arbedion yn Atodiad 2 a'r cynnydd yn Nhreth y Cyngor ei gyflwyno i'r Cyngor ar 30 Ionawr. Cafodd asesiad ar gyfer newid y polisi Isafswm Darpariaeth Refeniw ei gynnwys yn yr adroddiad i'r Cyngor ym mis Medi 2017. Mae'r Asesiad o'r Effaith ar Les llawn ar gyfer y cynigion i ddefnyddio'r grant cyfalaf £1.2miliwn wedi'i gynnwys fel Atodiad 4. Mae'r asesiad yn dod i'r casgliad bod y cynigion yn newid sydd yr un fath â'r seilwaith priffyrdd presennol fodd bynnag gwneir pob ymdrech i ddatblygu darpariaeth symudedd, lleihau amhariad a defnyddio llafur lleol.

8. **Pa ymgynghoriadau sydd wedi eu cynnal gyda'r Pwyllgor Archwilio ac eraill?**

Yn ogystal â'r adroddiadau rheolaidd i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol, mae proses y gyllideb wedi ei hystyried gan gyfarfodydd y Tîm Gweithredol Corfforaethol, yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth, Briffio'r Cabinet a Briffio'r Cyngor. Cynhaliwyd gweithdai cyllideb rheolaidd gydag aelodau etholedig i archwilio cyllidebau gwasanaeth ac ystyried y cynigion o ran y gyllideb. Hysbyswyd yr holl aelodau o staff am y broses o osod y gyllideb ac ymgynghorwyd yn llawn â staff sy'n cael eu heffeithio neu bwriedir gwneud hynny, yn unol â pholisïau a gweithdrefnau Adnoddau Dynol y Cyngor. Ymgynghorwyd ag Undebau Llafur drwy'r Cydbwyllgor Ymgynghorol Lleol.

9. **Datganiad y Prif Swyddog Cyllid**

Mae'n bwysig bod gwasanaethau'n parhau i reoli cyllidebau'n ddoeth a bod unrhyw arian dros ben o fewn y flwyddyn yn cael ei ystyried yng nghyd-destun y sefyllfa ariannol tymor canolig, yn arbennig o ystyried graddfa'r gostyngiadau y mae'n ofynnol eu gwneud yn y gyllideb yn ystod y ddwy neu dair blynedd nesaf.

Mae pwysau penodol yn amlwg yng nghyllidebau gofal cymdeithasol (Oedolion a Phlant fel ei gilydd) ond oherwydd y buddsoddi mewn pwysau gwasanaeth y gobaith yw cadw'r pwysau hyn o fewn y flwyddyn bresennol. Bydd sefyllfa'r ddau wasanaeth yn cael ei monitro'n ofalus ac yn cael ei hystyried ymhellach fel rhan o gylch y gyllideb ar gyfer 2019/20.

Mae'r rhagolygon yn dangos y bydd balans ysgolion yn parhau i gyfnerthu fodd bynnag, bydd y sefyllfa'n cael ei hadolygu'n ofalus. Nid yn unig mae Cyllid Addysg yn gweithio'n agos gydag ysgolion i helpu i ddatblygu cynlluniau cadarn, ond mae prif ac uwch swyddogion Addysg a Chyllid yn cyfarfod yn rheolaidd i adolygu'r cynlluniau hynny a chymryd unrhyw gam gweithredu yn ôl yr angen.

10. Pa risgiau sydd yna ac oes yna unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae hwn yn parhau yn gyfnod ariannol heriol a bydd methu cyflawni'r strategaeth a gytunwyd o ran y gyllideb yn rhoi pwysau ychwanegol ar wasanaethau yn y blynyddoedd ariannol presennol ac yn y dyfodol. Bydd monitro a rheoli'r gyllideb yn effeithiol yn helpu i sicrhau bod y strategaeth ariannol yn cael ei chyflawni.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Dan Adran 151 Deddf Llywodraeth Leol 1972, mae'n ofynnol i awdurdodau lleol wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu eu materion ariannol yn briodol.